

STRUKOVINY

Komoditná situačná a výhľadová správa
k 30.6.2022

beata.izakovicova@land.gov.sk
Tel.číslo +421/2/592 66 459
www.mprv.sk

MPRV SR
Dobrovičova 12
812 66 Bratislava

Ročník XXVI
Číslo 1, október 2022
ISBN 1338-483X

Sekcia stratégií, analýz a prierezových činností MPRV SR

Odbor agropotravinárskeho trhu a analýz MPRV SR

Autor:

Ing. Beáta Izakovičová, MPRV SR

Generálny riaditeľ sekcie Stratégií, analýz a prierezových činností:

Ing. Štefan Adam, PhD

Riaditeľka odboru Agropotravinárskeho trhu a analýz:

RNDr. Slávka Krížová

Zdroje informácií

- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
- Štatistický úrad Slovenskej republiky
- Pôdohospodárska platobná agentúra
- Úradný vestník Európskej únie
- NPPC - Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva Bratislava
- <http://ec.europa.eu/agriculture>
- <https://agriculture.canada.ca/en/canadas-agriculture-sectors/crops/reports-and-statistics-data-canadian-principal-field-crops/canada-outlook-principal-field-crops-2021-10-20>
- Stanovisko Ing. Mariána Uhríka zo Zväzu výrobcov krmív, skladovateľov a obchodných spoločností

Autor touto cestou ďakuje za spoluprácu vyššie uvedeným organizáciám a ich odborným pracovníkom.

Text neprešiel jazykovou korektúrou a za odbornosť a technickú úpravu zodpovedá autor.

MPRV SR Bratislava
ISBN 1338-483X

OBSAH

VŠEOBECNÁ DEFINÍCIA ZÁKLADNÝCH BILANČNÝCH POLOŽIEK	5
ÚVOD	7
SÚHRN	7
1 REGULAČNÁ A PODPORNÁ POLITIKA TRHU	10
1.1 ZÁKLADNÁ LEGISLATÍVA SR	10
1.2 ZÁKLADNÁ LEGISLATÍVA EÚ	12
2 SITUÁCIA NA TRHU SO STRUKOVINAMI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE	14
2.1 HRACH SIATY	16
2.2 FAZUĽA.....	17
2.3 ŠOŠOVICA	18
2.4 OSTATNÉ JEDLÉ STRUKOVINY (NAJMÄ CÍČER)	19
2.5 JEDLÉ STRUKOVINY SPOLU (VRÁTANE HRACHU KŔMNEHO).....	20
2.6 KŔMNE STRUKOVINY SPOLU (BEZ HRACHU KŔMNEHO).....	20
3 CENY VÝROBCOV STRUKOVÍN	21
4 SPOTREBA STRUKOVÍN	22
5 ZAHRANIČNÝ OBCHOD SO STRUKOVINAMI	23
5.1 POLOŽKY COLNÉHO SADZOBNÍKA	24
5.2 DOVOZ A VÝVOZ STRUKOVÍN PODĽA KALENDÁRNYCH ROKOV	25
6 STRUKOVINY V EÚ A VO SVETE	26
6.1 SITUÁCIA SO STRUKOVINAMI V KRAJINÁCH EÚ	26
6.2 SITUÁCIA SO STRUKOVINAMI V KANADE A USA	27
7 ZÁVER	29
PRÍLOHA 1 – NIEČO O PÔVODE A PESTOVANÍ STRUKOVÍN	31

Zoznam tabuliek, obrázkov a grafov

TABUĽKA 1 SADZBY PRE PRIAME PLATBY	10
TABUĽKA 2 PODMIENKY NA VYPĽATENIE PLATBY NA PESTOVANIE BIELKOVINOVÝCH PLODÍN	11
TABUĽKA 3 VYPĽATENÉ PRIAME PLATBY ZA VYBRANÉ DOTAČNÉ TITULY	11
GRAF 1 VÝVOJ OSIATYCH PLÔCH STRUKOVÍN A VYPĽATENÝCH VYBRANÝCH DRUHOV PODPÔR	12
GRAF 2 ŠTRUKTÚRA OSIATEJ PLOCHY JEDNOTLIVÝMI DRUHMI STRUKOVÍN V HA	14
TABUĽKA 4 VÝVOJ ZBEROVÝCH PLÔCH A PRODUKCIE STRUKOVÍN NA ZRNO SPOLU PODĽA KRAJOV	14
TABUĽKA 5 BILANCIA STRUKOVÍN NA ZRNO SPOLU (PLOCHY V HA, HEKTÁROVÁ ÚRODA V T/HA, OSTATNÉ V T)	15
GRAF 3 VÝVOJ PRODUKCIE A SPOTREBY STRUKOVÍN NA ZRNO SPOLU V TONÁCH	15
TABUĽKA 6 VÝVOJ OSEVNÝCH, ZBEROVÝCH PLÔCH, PRODUKCIE A HEKTÁROVÝCH ÚROD HRACHU	16
TABUĽKA 7 BILANCIA HRACHU SIATEHO SPOLU (PLOCHY V HA, HEKTÁROVÁ ÚRODA V T/HA, OSTATNÉ V T)	16
GRAF 4 VÝVOJ PRODUKCIE A SPOTREBY HRACHU SIATEHO V TONÁCH.....	17
TABUĽKA 8 BILANCIA FAZULE (PLOCHY V HA, HEKTÁROVÁ ÚRODA V T/HA, OSTATNÉ V T)	17
GRAF 5 VÝVOJ PRODUKCIE A SPOTREBY FAZULE V TONÁCH.....	18
TABUĽKA 9 BILANCIA ŠOŠOVICE (PLOCHY V HA, HEKTÁROVÁ ÚRODA V T/HA, OSTATNÉ V T)	18
GRAF 6 VÝVOJ PRODUKCIE A SPOTREBY ŠOŠOVICE V TONÁCH	19
TABUĽKA 10 BILANCIA OSTATNÝCH JEDLÝCH STRUKOVÍN (PLOCHY V HA, HEKT. ÚRODA V T/HA, OSTATNÉ V T)	19
TABUĽKA 11 BILANCIA JEDLÝCH STRUKOVÍN (PLOCHY V HA, HEKTÁROVÁ ÚRODA V T/HA, OSTATNÉ V T).....	20
TABUĽKA 12 VÝVOJ OSEVNÝCH/ZBEROVÝCH PLÔCH, PRODUKCIE A HEKT. ÚROD KŔMNYCH STRUKOVÍN	20
TABUĽKA 13 BILANCIA KŔMNYCH STRUKOVÍN (PLOCHY V HA, HEKTÁROVÁ ÚRODA V T/HA, OSTATNÉ V T).....	21
TABUĽKA 14 PRIEMERNÉ CENY POĽNOHOSPODÁRSKÝCH VÝROBCOV STRUKOVÍN V €/T	21
GRAF 7 MESAČNÝ VÝVOJ CIEN VÝROBCOV VYBRANÝCH STRUKOVÍN NA ZRNO V €/T	21
GRAF 8 VÝVOJ SPOTREBY JEDLÝCH STRUKOVÍN V KG NA OSOBU A ROK V SR.....	22
GRAF 9 VÝVOJ SPOTREBY JEDLÝCH STRUKOVÍN V KG NA OSOBU A ROK VO SVETE.....	22
TABUĽKA 15 VÝVOJ SALDA ZAHRANIČNÉHO OBCHODU SO STRUKOVINAMI (KN 0 713) V HOSP. ROKOCH	23
GRAF 10 TOP 7 DOVOZCOV FAZULE ZA HOSP. ROK 2021/22	23
GRAF 11 VÝVOJ ZAHRANIČNÉHO OBCHODU S JEDNOTLIVÝMI DRUHMI SUŠENÝCH STRUKOVÍN V TONÁCH	23
TABUĽKA 16 POLOŽKY COLNÉHO SADZOBNÍKA OBSAHUJÚCE SUCHÉ ZRNÁ STRUKOVÍN	24
TABUĽKA 17 DOVOZ STRUKOVÍN DO SR (V TONÁCH)	25
TABUĽKA 18 VÝVOZ STRUKOVÍN ZO SR (V TONÁCH).....	25
TABUĽKA 19 ZBEROVÉ PLOCHY STRUKOVÍN A PROTEÍNOVÝCH PLODÍN NA ZRNO (VRÁTANE OSIVA A ZMESÍ OBILNÍN A STRUKOVÍN) V EÚ (TIS. HA).....	26
TABUĽKA 20 PRODUKCIA STRUKOVÍN A PROTEÍNOVÝCH PLODÍN NA ZRNO (VRÁTANE OSIVA A ZMESÍ OBILNÍN A STRUKOVÍN) V EÚ (TIS. T)	27
TABUĽKA 21 VÝMERY, PRODUKCIA A VÝVOZ STRUKOVÍN V KANADE.....	28

Zoznam skratiek

AEO	Agroenvironmentálne opatrenia
EAFRD	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EPFRV	European Agricultural Fund for Rural Development– Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EÚ	Európska únia
ES	Európske Spoločenstvo
€/ha	euro na hektár
€	euro
FAO	Food and Agriculture Organisation of the United Nations / Organizácia spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo
FAOSTAT	štatistika FAO
ha	hektár
IP	investičné projekty
kg	kilogram
kt	kilotona
LFA	Less Favoured Areas / poľnohospodársky znevýhodnené oblasti SR
LPIS	Land parcel identification system /Systém identifikácie poľnohospodárskych pozemkov
mil.	milión
m. j.	merná jednotka
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
NK ES	Nariadenie Komisie Európskeho Spoločenstva
NR ES	Nariadenie Rady Európskeho Spoločenstva
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV	Program rozvoja vidieka
p. b.	percentuálny bod
SR	Slovenská republika
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
š. p.	štátny podnik
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
t	tona
tis.	tisíc
NPPC-VÚEPP	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum -Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva
Z. z.	Zbierka zákonov

Všeobecná definícia základných bilančných položiek

➤ Počiatočné zásoby

Sú to zásoby jednotlivých komodít v hmotnostnom objeme na začiatku hospodárskeho roka. Pochádzajú z predchádzajúceho referenčného obdobia, čo znamená, že počiatočné zásoby k 1.1. kalendárneho roka a k 1.7., 1.6., 1.8. 1.10. hospodárskeho roka, sú totožné s konečnými zásobami predchádzajúceho roka k 31.12., 30.6., 30.5., 31.7. a k 30.9. Ich objem pozostáva zo sumy všetkých zásob - pestovateľov a chovateľov, spracovateľov a nákupcov.

➤ Produkcia

Predstavuje kvantitatívny údaj o hmotnostnom objeme domácej produkcie, získaný najmä z výstupov ŠÚ SR príp. ÚKSÚP. Objem produkcie závisí od produkčnej plochy, počtu hospodárskych zvierat, hektárových úrod a úžitkovosti v závislosti od komodity.

➤ Dovozy, Vývoz

Predstavuje kvantitatívny údaj o hmotnostnom objeme dovozu a vývozu agropotravinárskej komodity, resp. suroviny a spracovaných výrobkov. Údaje o zahraničnom obchode (dovoze a vývoze) za hodnotené obdobie sú prevzaté z Colnej štatistiky. V prognózovanom období údaje na základe predchádzajúceho vývoja a situácie na agropotravinárskych trhoch odhaduje autor. Podľa charakteru analyzovanej komodity sa objemy dovezených a vyvezených výrobkov prepočítajú na surovinu (mäso, mlieko, surové zemiaky) platnými prepočtovými koeficientmi.

➤ Celková ponuka, resp. zdroje spolu

Predstavuje súčet objemu počiatočných zásob, produkcie a dovozu a v niektorých prípadoch i ostatných zdrojov. Je to zosumarizovaný hmotnostný objem komodity disponibilný na použitie na domácom agropotravinárskom trhu a na vývoz.

➤ Spotreba

Kvantitatívny údaj o hmotnostnom objeme domácej spotreby. Je sumou použitia komodity v potravinárskom priemysle, na kŕmne účely, na siatie a na iné použitie (napr. energetické). Najvýznamnejšou položkou domácej spotreby je potravinárske použitie. Jeho objem sa určuje ako násobok stredného počtu obyvateľstva a spotreby príslušnej komodity na osobu a rok, uvádzaný ŠÚ SR. V niektorých prípadoch po dohode so zástupcami ŠÚ SR sa uvedie celkový objem spotreby publikovaný ŠÚ SR. Krmivárske použitie obsahuje objem suroviny, ktorý sa použil na kŕmne účely a to na priame skŕmenie hospodárskych zvierat a na výrobu kŕmnych zmesí. Vychádza z údajov ŠÚ SR a rezortnej štatistiky. Osivárske použitie súvisí s biologickou reprodukciou výroby a predstavuje objem osív a sadív použitý pre úrodu v sledovanom príslušnom hodnotenom období (marketingový rok). Jeho objem sa určuje ako násobok osevných plôch a jednotlivých výsevných množstiev uvádzaných pri jednotlivých odrodách napr. ÚKSUPom.

➤ **Celkové použitie**

Celkové použitie príslušnej komodity na agropotravinárskom trhu predstavuje súčet objemu domácej spotreby, vývozu a v niektorých prípadoch i ostatného použitia. V zásade reprezentuje výšku dopytu po komodite v sledovanom období.

➤ **Konečné zásoby**

Predstavujú hmotnostný objem agropotravinárskej komodity na konci referenčného obdobia. Vyjadruje rozdiel medzi celkovou ponukou a celkovým použitím.

➤ **Sebestačnosť**

Sebestačnosť komodít na agropotravinárskom trhu vyjadruje podiel domácej produkcie na spotrebovanom objeme príslušnej agropotravinárskej komodity na domácom trhu meraný v %.

Úvod

Cieľom správy je poskytnúť informácie o situácii na slovenskom agropotravinárskom trhu so strukovinami na zrno v hospodárskom roku 2021-2022 a odhad ponuky a použitia v hospodárskom roku 2022-23. Hospodársky rok pre strukoviny na zrno začína 1.7. príslušného roka a končí 30.6. nasledujúceho roka.

Celková bilancia strukovín zahŕňa bilanciú hrachu siateho, fazule, šošovice, ostatných jedlých strukovín (najmä cícer) a kŕmnych strukovín. Bilancia hrachu siateho je spracovaná ako súčet bilancií hrachu jedlého a kŕmneho. Medzi strukoviny patrí aj sója, ktorá sa však z hľadiska hospodárskeho významu zatrieduje k olejninám. Informácie o zahraničnom obchode boli spracované zo súboru colnej štatistiky ŠÚ SR a na základe odhadu autora.

Predložená správa nadväzuje na správu vypracovanú v roku 2021. Situačné a výhľadové správy sú k dispozícii všetkým záujemcom na internetovej stránke MPRV SR¹.

Súhrn

Strukoviny sú často nedocenené druhy poľnohospodárskych plodín, hoci majú veľa pozitívnych vlastností z hľadiska agropotravinárstva. Sú významným zdrojom bielkovín potrebných pre výživu ľudí a takisto aj pre výživu hospodárskych zvierat. Pôsobia melioračne na podorničnú vrstvu pôdy a sú veľmi vhodnou plodinou na zelené hnojenie. Pozitívna je aj ich schopnosť biologickej fixácie dusíka.

Okrem tradičných strukovín, ako sú hrach siaty, fazuľa jedlá a šošovica jedlá sa na Slovensku pomerne veľká časť tzv. zabudnutých plodín (v minulosti pestovaná vo väčšom rozsahu) pomaly dostáva opäť do štandardných osevných postupov a to najmä cícer baraní a bôb obyčajný, ktoré majú veľký význam v súčasnom stravovaní pri vyrovnávaní deficitu bielkovín rastlinného pôvodu a z hľadiska výživy vyvažujú na škrob bohaté obilniny.

Okrem vyššie uvedených druhov strukovín sa na Slovensku v súčasnosti pestuje na kŕmne účely aj peluška kŕmna, vika siata, lupina a zmesi strukovín a strukovinovo-obilné zmesi.

Osiate plochy strukovinami po rokoch poklesu dosiahli v roku 2015 opäť hranicu 10 tis. ha (viď graf 1). K tejto pozitívnej zmene došlo na základe možnosti podpory pestovania proteínových plodín a strukovín na zrno v novej Spoločnej poľnohospodárskej politike. Podľa nariadenia EÚ 1307/2013, čl. 52, môže byť v jednotlivých štátoch na dobrovoľnú podporu viazanú na produkciu vyhradené až 13 % z rozpočtu priamych platieb (podľa rozhodnutia členského štátu) a ďalšie 2 % môžu byť určené na bielkovinové plodiny a strukoviny pestované na zrno. Vyplatené dotácie sa najviac prejavili v náraste pestovateľských plôch hrachu siateho.

V roku 2021 sa strukoviny na zrno zasiali na výmere 13,73 tis. ha, čo predstavuje 1,03 % podiel na ornej pôde. V porovnaní s rokom 2020 sa ich výmera zvýšila o 15,2 % (+1,81 tis. ha). Tradične najväčšia plocha bola strukovinami osiata v Nitrianskom kraji (30,7 % podiel na

¹ SEKCIA STRATÉGIÍ, ANALÝZ A PRIEREZOVÝCH ČINNOSTÍ - Komoditné situačné a výhľadové správy od 2020 - Komoditné situačné a výhľadové správy od 2020 - Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (mpsr.sk)

osiatej ploche strukovinami celkom), za ním nasleduje Trnavský kraj s 27,8 % podielom a nad hranicu 10 % sa dostal aj Banskobystrický kraj (12,2 %). Najvýraznejšie sa rozšírili pestovateľské plochy strukovín v Trnavskom kraji (medziročne až o 970 ha), v Nitrianskom kraji sa výmera strukovín medziročne znížila o 177 ha a v Banskobystrickom kraji sa zvýšila o 262 ha.

Najrozšírenejším druhom strukovín je hrach, ktorého podiel na osevných plochách strukovín na zrnó v posledných rokoch neustále rastie a v roku 2021 dosiahol 80,7 % podiel. Podiel hrachu kŕmneho na hrachu celkom predstavoval 52 %. Výmery jednotlivých druhov strukovín sa v roku 2021 zvýšili okrem šošovice (-116,8 ha), lupiny siatej (-22 ha) a strukovinových zmesí (-13,6 ha). Najvýraznejší nárast osiatej plochy bol v porovnaní s rokom 2020 zaznamenaný pri hrachu jedlom (+1327,1 ha). Vývoj osiatej plochy jednotlivými druhmi strukovín zobrazuje graf 2.

Strukoviny boli zberané z plochy 13,3 tis. ha a pri priemernom hektárovom výnose 2,2 t dosiahla produkcia 29,25 tis. t, čím bol o 23,3 % prekročený priemer z posledných piatich rokov. Produkcia jedlých strukovín (vrátane hrachu kŕmneho) sa medziročne zvýšila o 12,6 % na 26,11 tis. t a produkcia kŕmnych strukovín o 39,5 % na 3,13 tis. t. Na zvýšenej produkcii sa podieľala najmä väčšia osiata výmera, lebo priemerné hektárové úrody sa medziročne znížili v prípade jedlých strukovín o 6,8 % (na úroveň 2,38 t/ha) a v prípade kŕmnych strukovín o 3,1 % (1,35 t/ha).

Celková ponuka strukovín na zrnó (t.j. produkcia + počiatočné zásoby + dovoz) na domácom agropotravinárskom trhu sa v hospodárskom roku 2021/22 v porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom zvýšila o 17,5 % na úroveň 54,9 tis. t (viď tabuľka 5). Výšku celkovej ponuky ovplyvnila najmä vyššia produkcia a pomerne vysoké počiatočné zásoby z minulého roka.

Na základe dostupných údajov k 30.6.2022 je možné konštatovať v sledovanom hospodárskom roku aj zvýšenie dopytu (t.j. celkového použitia = domáca spotreba + vývoz) po strukovinách na zrnó (o 18,7 %) na 36,25 tis. t, pričom najväčší podiel na tom mal vývoz, ktorý sa medziročne zvýšil o 44 % (+3,64 tis. t).

Podľa ŠÚ SR sa spotreba jedlých strukovín na 1 obyvateľa v roku 2021 na Slovensku výraznejšie nezmenila a dosiahla úroveň 1,6 kg (viď graf 7). Oproti prechádzajúcemu roku ide o nárast o 0,1 kg/osobu/rok pri hrachu. V spotrebe jedlých strukovín (hrachu, fazule, šošovice) je Slovensko hlboko pod európskym priemerom i odporúčaným pásmom spotreby (viď graf 8). Vychádzajúc z disponibilných údajov ŠÚ SR naši obyvatelia dlhodobo preferujú hrach a menej konzumujú fazuľu a šošovicu.

Sebestačnosť Slovenska (meraná podielom produkcie na spotrebe) na trhu so strukovinami sa aktuálne pohybuje na úrovni 120,2 %, čo znamená medziročné zvýšenie o cca 5,9 p. b. Táto sebestačnosť je však významnou mierou ovplyvnená objemom produkcie hrachu, pri ostatných druhoch jedlých strukovín sa sebestačnosť pohybuje na úrovni 2,4 % (fazuľa) až 7,6 % (šošovica).

Celková ponuka strukovín prevýšila celkové použitie o 51,5 %, čo sa prejavilo na objeme konečných zásob, ktoré sa k 30.6.2022 dostali na úroveň 18,66 tis. t (medziročný nárast o 15,1 %).

Priemerné ceny platené pestovateľom strukovín na zrno na Slovensku v roku 2021 vzrástli medziročne o 12,1 %, pričom ceny za strukoviny jedlé (šošovica a hrach) o 11,3 % a kŕmne (hrach) o 13,1 % (viď tabuľka 14). Ťahačom vývoja cien je hrach, ktorého produkcia je na Slovensku najvýznamnejšia.

Zahraničný obchod so strukovinami na zrno v hospodárskom roku 2021/22 zaznamenal kladné saldo v naturálnom vyjadrení (2,46 tis. t), ale záporné saldo vo finančnom vyjadrení (- 2,43 mil. €), čo v porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom znamená prehlbenie záporného salda vo finančnom vyjadrení o 12 % (viď tabuľka 15).

Kladné saldo sa dosiahlo iba v obchodovaní s hrachom a to 6,93 tis. t a vo finančnom vyjadrení 1,92 tis. € (viď graf 11). Najväčší podiel na dosiahnutom celkovom salde mali opäť fazuľa a šošovica. Dovozy strukovín vzrástol o 4,5 % a dosiahol 9,45 tis. t. Strukoviny sa na Slovensko doviezli hlavne z Kanady (27,3 % - najmä šošovica), z Českej republiky (22,8 % - najmä hrach) a z Etiópie (13,9 % - najmä fazuľa). Vývoz strukovín sa zvýšil výrazne o 44 % a dosiahol objem 11,9 tis. t. Najviac strukovín sme vyviezli do Poľska (25 % - najmä hrach), do Českej republiky (22,8 % - najmä šošovica a hrach) a do Maďarska (14,5 % - najmä hrach).

Na základe informácií zo Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR bolo v roku 2021 kontrolovaných 79 strukovín, z čoho 3 vzorky nevyhoveli, čo predstavuje 3,8 % porušenosť. Dve vzorky fazule nevyhoveli v senzorických znakoch, jedna vzorka fazule pre prekročený obsah Melathionu. Hlavným cieľom úradných kontrol potravín rastlinného pôvodu bolo overovanie dodržiavania právnych predpisov, zabezpečenie eliminácie nedostatkov u potravín vyrábaných na našom území a taktiež zabránenie vstupu rizikových potravín dovážaných z tretích krajín tak, aby bola zabezpečená ochrana zdravia spotrebiteľov Európskej únie. Veľký dôraz bol kladený aj na odhaľovanie zavádzania a klamania spotrebiteľov a taktiež aj falšovania potravín.

1 Regulačná a podporná politika trhu

1.1 Základná legislatíva SR

- **Zákon č. 152/1995 Z. z.** z 27. júna 1995 o potravinách v znení neskorších predpisov.
- **Nariadenie vlády SR č. 152/2013 Z. z.** z 30. mája 2013 o podmienkach poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou prechodných vnútroštátnych platieb v znení neskorších predpisov.
- **Nariadenie vlády SR č. 342/2014 Z. z.** z 20. novembra 2014, ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami oddelených priamych platieb v znení neskorších predpisov.
 - o Zo súboru oddelených priamych platieb je možnosť okrem jednotnej platby na plochu požiadať aj o platby na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie, ktoré zahŕňajú:
 - diverzifikáciu plodín
 - zachovávanie existujúceho trvalého trávneho porastu
 - existenciu oblasti ekologického záujmu.
 - o V rámci oblastí ekologického záujmu sú strukoviny súčasťou najmä plôch s medziplodinami a plôch s plodinami, ktoré viažu dusík.
 - o Sadzby pre priame platby sú každoročne oznamované vo Vestníku MPRV SR.

Tabuľka 1 Sadzby pre priame platby

	merná jednotka	2020	2021
Oddelené priame platby			
Prechodný zjednodušený režim základnej platby (jednotná platba na plochu)	ha	120,16	117,92
Redistributívna platba	ha		48,45
Platba na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie	ha	64,32	68,24
Platba pre mladých poľnohospodárov	ha	112,66	113,70
Viazané priame platby			
Platba na pestovanie vybraných druhov bielkovinových plodín	ha	106,84	79,64

- **Nariadenie vlády SR č. 36/2015 Z. z.** z 18. februára 2015, ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami viazaných priamych platieb v znení neskorších predpisov.
 - o Platba na pestovanie vybraných druhov bielkovinových plodín sa poskytuje žiadateľovi, ktorý obhospodaruje poľnohospodársku plochu, na ktorú možno poskytnúť podporu vedenú v evidencii dielov pôdnych blokov na území SR a na ktorej žiadateľ v príslušnom kalendárnom roku pestuje vybrané druhy bielkovinových plodín.
 - o Platba sa poskytuje na výmeru poľnohospodárskej plochy, ktorá spĺňa podmienky minimálneho počtu vysiatych alebo vysadených nasledujúcich druhov bielkovinových plodín na 1 ha:

Tabuľka 2 Podmienky na vyplatenie platby na pestovanie bielkovinových plodín

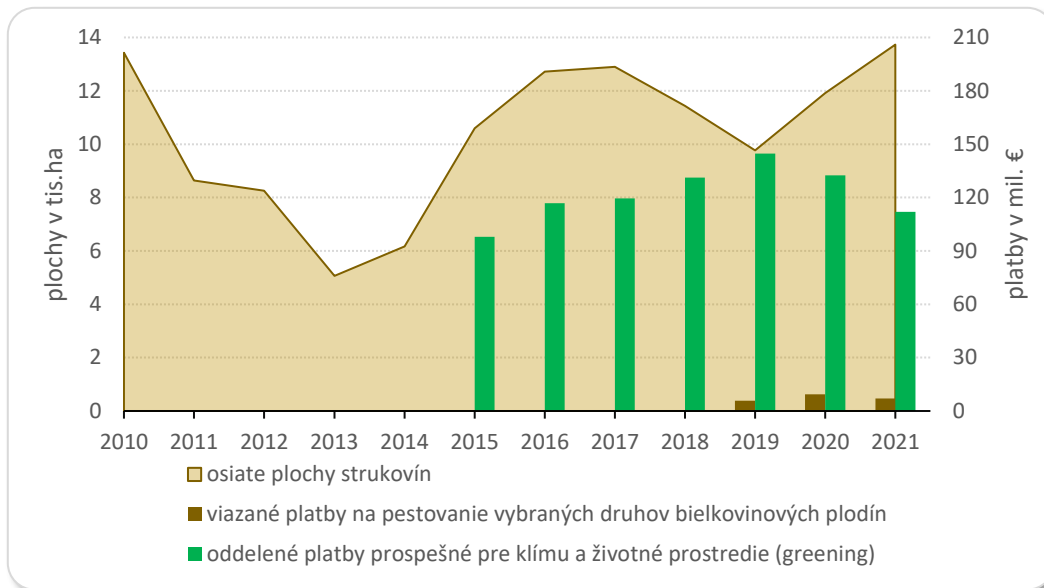
Plodina	Minimálny počet kusov plodiny na 1 ha	Minimálna hmotnosť osiva v gramoch na 1 ha
Fazuľa	500 000	130 000
Hrach	800 000	200 000
Sója	500 000	75 000
Bôb	400 000	140 000
Cícer	600 000	180 000
Šošovica	1 600 000	40 000
Ďatelina	4 000 000	6 000
Lucerna	4 000 000	6 000
Lupina	1 666 666	200 000
Vika siata	2 880 000	72 000

- Priame platby sa poskytnú žiadateľovi, ak poľnohospodárska plocha plodiny dosahuje výmeru najmenej 0,3 ha, pričom celá poľnohospodárska plocha žiadateľa v príslušnom kalendárnom roku dosahuje výmeru najmenej 1 ha.
- Žiadateľ predkladá žiadosť od termínu určeného vo výzve zverejnenej PPA na jej webovom sídle najneskôr do 15. mája príslušného kalendárneho roka formou jednotnej žiadosti spolu s požadovanými prílohami.
- Žiadateľ predkladá žiadosť od termínu určeného vo výzve zverejnenej PPA na jej webovom sídle najneskôr do 15. mája príslušného kalendárneho roka formou jednotnej žiadosti spolu s požadovanými prílohami.

Tabuľka 3 Vyplatené priame platby za vybrané dotačné tituly

Tituly	2020	2021
Prechodný zjednodušený režim základnej platby (jednotná platba na plochu)	244,89	194,32
Redistributívna platba	0,00	8,27
Platba na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie (greening)	132,42	111,87
Platba pre mladých poľnohospodárov	1,63	1,30
Platba na pestovanie vybraných druhov bielkovinových plodín	9,29	7,04

Graf 1 Vývoj osiatych plôch strukovín a vyplatených vybraných druhov podpôr

Prameň: ŠÚ SR (Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami v ha k 20. 5.yyyy), MPRV SR
 *platby prospešné pre klímu a životné prostredie nemajú priamu koreláciu s výmerou pestovania strukovín

- **Zákon č. 280/2017 Z. z.** o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a o zmene zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- **Výnos MPRVSR č. 660/2014-100** z 10. decembra 2014 o poskytovaní podpory v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve a rybnom hospodárstve.²

1.2 Základná legislatíva EÚ

- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013** zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 v platnom znení.
- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013** zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 v platnom znení.

² Poznámka: Doplnujúcu legislatívu nájdete na: <https://www.mpsr.sk/?navID=47&sID=43&navID2=1234> a <https://www.mpsr.sk/vestniky/126> - Právne predpisy SR sú dostupné na stránke právneho informačného portálu: www.slov-lex.sk

- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013** zo 17. decembra 2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008 v platnom znení.
- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1307/2013** zo 17. decembra 2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 637/2008 a nariadenie Rady (ES) č. 73/2009 v platnom znení.
- **Nariadenie európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013** zo 17. decembra 2013, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007 v platnom znení.
- **Nariadenie Komisie (EÚ) č. 702/2014** z 25. júna 2014, ktorým sa určité kategórie pomoci v odvetví poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a vo vidieckych oblastiach vyhlasujú za zlučiteľné s vnútorným trhom pri uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ABER“).
- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/2393** z 13. decembra 2017, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV), nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky, nariadenie (EÚ) č. 1307/2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky, nariadenie (EÚ) č. 1308/2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami, a nariadenie (EÚ) č. 652/2014, ktorým sa stanovuje hospodárenie s výdavkami týkajúcimi sa potravinového reťazca, zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, ako aj zdravia rastlín a rastlinného rozmnožovacieho materiálu.

Colné opatrenia

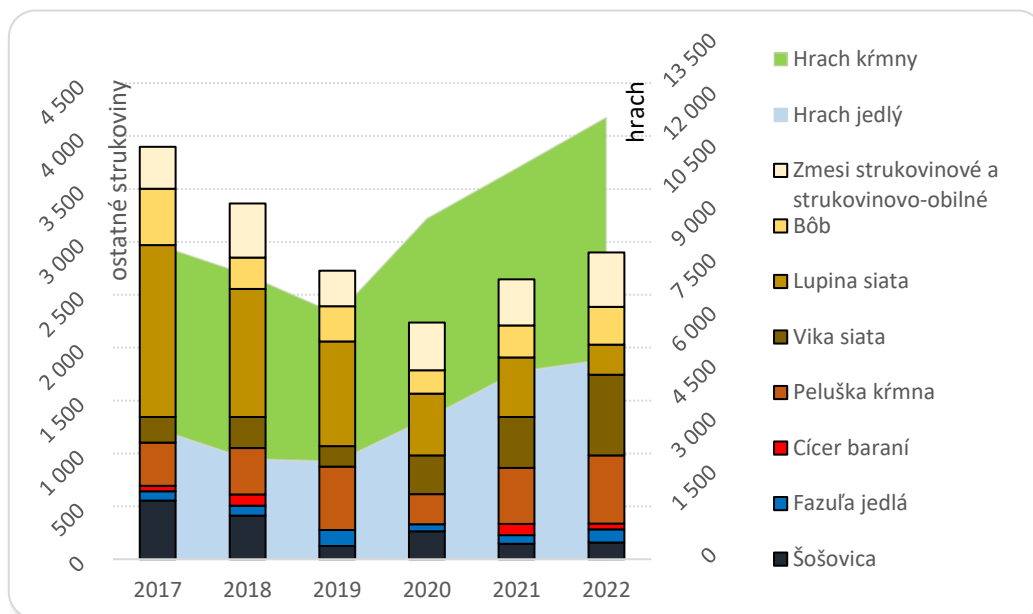
- **Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1776** z 9. októbra 2019, ktorým sa mení príloha I k nariadeniu Rady (EHS) č. 2658/87 o colnej a štatistickej nomenklatúre a o Spoločnom colnom sadzobníku.
- **Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/1577** z 21. septembra 2020, ktorým sa mení príloha I k nariadeniu Rady (EHS) č. 2658/87 o colnej a štatistickej nomenklatúre a o Spoločnom colnom sadzobníku.³

³ Poznámka: Doplnujúcu legislatívu nájdete na: <https://www.mpsr.sk/?navID=47&sID=43&navID2=1233>

Právne predpisy EÚ sú dostupné v Úradnom vestníku EÚ na stránke internetu www.eur-lex.europa.eu/

2 Situácia na trhu so strukovinami v Slovenskej republike

Graf 2 Štruktúra osiatej plochy jednotlivými druhmi strukovín v ha

Prameň: ŠÚ SR (Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami v ha k 20. 5.yyyy)

Tabuľka 4 Vývoj zberových plôch a produkcie strukovín na zrno spolu podľa krajov

Ukazovateľ	Zberové plochy (ha)				Úroda strukovín na zrno (t)			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
SR spolu	10 814,3	9 307,4	10 693,8	13 295,5	20 502,0	20 550,7	25 432,5	29 248,5
Bratislavský	591,9	560,1	624,9	1 031,9	883,7	1 203,6	1 323,9	1 607,4
Trnavský	1 896,4	2 002,8	2 395,6	3 579,5	3 585,6	5 074,7	6 065,2	9 587,3
Trenčiansky	610,7	443,0	720,1	831,2	1 033,6	959,1	1 873,3	2 170,4
Nitriansky	4 020,7	2 983,0	4 258,0	4 083,4	9 413,8	7 952,3	12 655,3	10 900,3
Žilinský	763,7	737,5	407,2	591,3	1 164,7	1 189,0	697,9	1 007,5
Banskobystrický	922,2	910,0	1 186,1	1 641,1	1 257,4	1 571,9	1 199,7	1 731,9
Prešovský	1 169,9	1 120,7	638,3	741,9	1 841,7	1 682,7	757,9	1 098,6
Košický	838,8	550,4	463,7	795,3	1 321,5	917,4	859,3	1 145,2

Prameň: ŠÚ SR (Definitívna úroda poľnohospodárskych plodín za rok yyyy)

Tabuľka 5 Bilancia strukovín na zrno spolu (plochy v ha, hektárová úroda v t/ha, ostatné v t)

Ukazovateľ	skutočnosť*				odhad**	zmena v %***		
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22		2021/22 vs 5YØ	2021/22 vs 2020/21	2022/23 vs 2021/20
Osevná plocha	11 433	9 769	11 921	13 732	15 468	16,9	15,2	12,6
Zberová plocha	10 814	9 308	10 694	13 295	15 321	20,7	24,3	15,2
Hektárová úroda	1,90	2,21	2,38	2,20	2,53	2,2	-7,5	15,2
Produkcia	20 502	20 551	25 433	29 248	38 820	23,3	15,0	32,7
Počiatočné zásoby**	13 496	13 705	12 272	16 218	18 667	37,5	32,2	15,1
Dovoz	7 563	8 099	9 042	9 446	7 850	18,9	4,5	-16,9
Celková ponuka **	41 561	42 355	46 747	54 912	65 336	26,4	17,5	19,0
Domáca spotreba **	20 270	20 542	22 261	24 339	24 982	10,3	9,3	2,6
- potravinová	7 949	9 248	8 808	8 847	9 040	-1,9	0,4	2,2
- osivárska	3 745	3 185	3 665	4 404	4 923	17,7	20,2	11,8
- krmivárska	8 576	8 427	7 637	7 948	7 880	13,3	4,1	-0,9
- ostatná	2 173	2 218	2 151	3 140	3 140	37,4	46,0	0,0
Vývoz	5 413	7 715	8 268	11 907	17 125	41,3	44,0	43,8
Celkové použitie **	27 856	30 082	30 529	36 246	42 107	18,9	18,7	16,2
Konečné zásoby **	13 705	12 272	16 218	18 667	23 229	43,9	15,1	24,4
<i>Sebestačnosť</i>	<i>101,1%</i>	<i>100,0%</i>	<i>114,2%</i>	<i>120,2%</i>	<i>155,4%</i>			

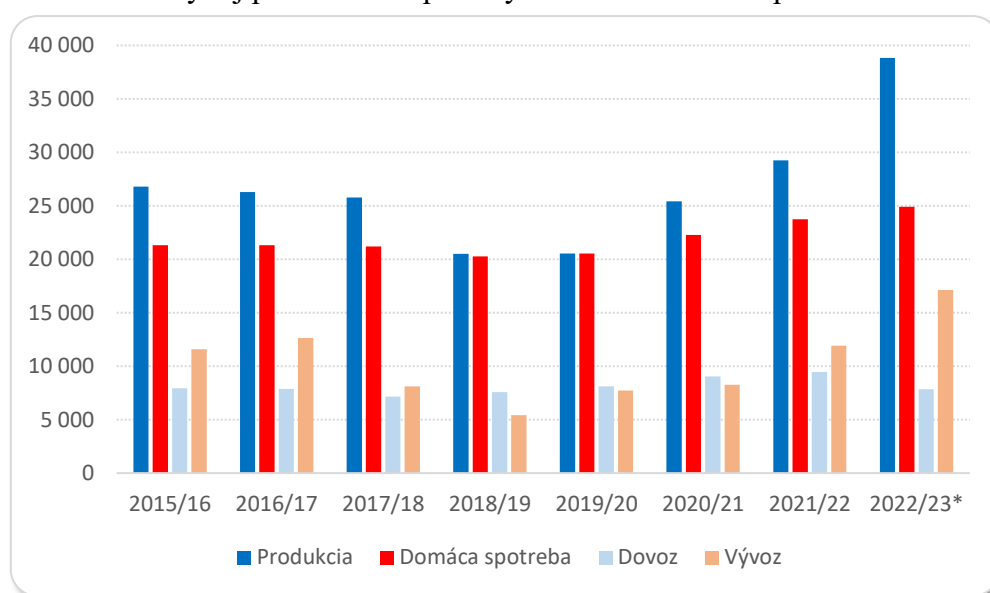
*definitívne údaje z colnej štatistiky (dovoz; vývoz) sú za roky 2018-2021; výber z databázy 7.10.2022

výpočty autora; * rozdiely vo výpočtoch vznikli zo zaokrúhľovania

5YØ – priemer z posledných 5 rokov (2016/17 – 2020/21)

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Graf 3 Vývoj produkcie a spotreby strukovín na zrno spolu v tonách

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR - Colná štatistika, NPPC-VÚEPP, výpočty autora; *odhad

2.1 Hrach siaty

Tabuľka 6 Vývoj osevných, zberových plôch, produkcie a hektárových úrod hrachu

	osevná plocha v ha			zberová plocha v ha			produkcia v t			hektárová úroda v t/ha		
	hrach jedlý	hrach kŕmny	spolu	hrach jedlý	hrach kŕmny	spolu	hrach jedlý	hrach kŕmny	spolu	hrach jedlý	hrach kŕmny	spolu
2017/18	3 690	5 228	8 918	3 789	4 836	8 625	9 398	11 167	20 565	2,48	2,31	2,38
2018/19	2 847	5 215	8 061	3 112	4 925	8 037	6 697	9 920	16 617	2,15	2,01	2,07
2019/20	2 771	4 175	6 946	2 545	4 154	6 699	6 438	10 355	16 793	2,53	2,49	2,51
2020/21	3 986	5 672	9 658	3 447	5 351	8 798	9 457	13 489	22 946	2,74	2,52	2,61
2021/22	5 313	5 774	11 087	5 887	4 826	10 714	15 099	10 755	25 854	2,56	2,23	2,41
2022/23*	5 671	6 860	12 530	-	-	12 530	-	-	35 067	-	-	2,80

*odhad úrody poľnohospodárskych plodín k 15.8.2022, ŠÚ SR

- údaj nie je k dispozícii

Prameň: ŠÚ SR

Tabuľka 7 Bilancia hrachu siateho spolu (plochy v ha, hektárová úroda v t/ha, ostatné v t)

Ukazovateľ	skutočnosť**				odhad**	zmena v %***		
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2021/22 vs 5YØ	2021/22 vs 2020/21	2022/23 vs 2021/20
Osevná plocha	8 061	6 946	9 658	11 087	12 530	29,2	14,8	13,0
Zberová plocha	8 038	6 700	8 798	10 714	12 530	31,2	21,8	17,0
Hektárová úroda	2,07	2,51	2,61	2,41	2,80	-0,8	-7,5	16,0
Produkcia	16 617	16 793	22 946	25 854	35 067	30,2	12,7	35,6
Počiatočné zásoby**	12 340	11 999	10 474	14 439	16 319	39,5	37,9	13,0
Dovoz	867	1 174	2 000	2 254	850	88,4	12,7	-62,3
Celková ponuka **	29 824	29 965	35 419	42 547	52 237	35,4	20,1	22,8
Domáca spotreba **	12 190	13 044	15 178	17 044	17 404	22,9	12,3	2,1
- potravinová	3 783	4 960	4 368	4 898	5 000	7,3	12,1	2,1
- osivárska	2 621	2 084	2 800	3 326	3 759	22,2	18,8	13,0
- krmivárska	5 786	6 000	6 000	5 820	5 645	25,8	-3,0	-3,0
- ostatná	2 010	2 010	2 010	3 000	3 000	53,7	49,3	0,0
Vývoz	3 625	4 438	5 803	9 184	14 500	54,0	58,3	57,9
Celkové použitie **	17 825	19 492	20 981	26 227	31 904	32,3	25,0	21,6
Konečné zásoby **	11 999	10 474	14 439	16 319	20 332	40,8	13,0	24,6
<i>Sebestačnosť</i>	136,3%	128,7%	151,2%	151,7%	201,5%			

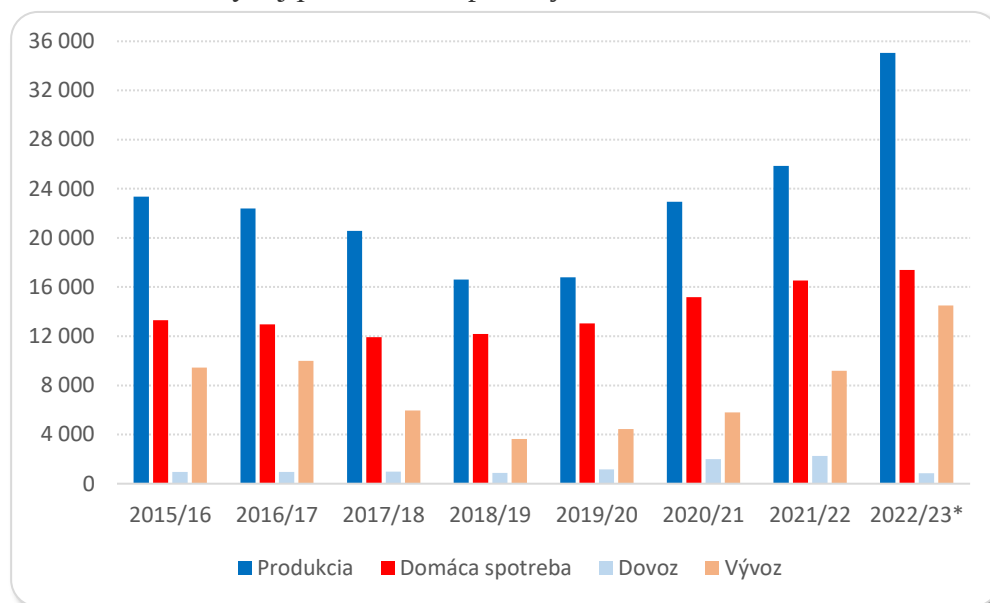
*definitívne údaje z colnej štatistiky (dovoz; vývoz) sú za roky 2018-2021; výber z databázy 7.10.2022

výpočty autora; * rozdiely vo výpočtoch vznikli zo zaokrúhľovania

5YØ – priemer z posledných 5 rokov (2016/17 – 2020/21)

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Graf 4 Vývoj produkcie a spotreby hrachu siateho v tonách

Prameň: ŠÚ SR, colná štatistika, NPPC-VÚEPP, výpočty autora; *odhad

Aktuálny trend: Zväčšovanie pestovateľských plôch hrachu siateho, tým aj produkcie a zvyšovanie objemu vývozu.

2.2 Fazuľa

Tabuľka 8 Bilancia fazule (plochy v ha, hektárová úroda v t/ha, ostatné v t)

Ukazovateľ	skutočnosť**				odhad**	zmena v %***		
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2021/22 vs 5YØ	2021/22 vs 2020/21	2022/23 vs 2021/20
Osevná plocha	95	152	66	80	124	-15,2	21,5	54,7
Zberová plocha	91	99	62	62	118	-25,3	-0,3	90,6
Hektárová úroda	1,38	0,74	0,51	0,84	1,00	-15,8	65,2	18,7
Produkcia	127	74	32	52	118	-37,1	64,1	126,3
Počiatočné zásoby**	147	58	250	393	557	137,5	57,1	41,7
Dovoz	2 850	3 393	3 149	3 298	3 250	4,3	4,7	-1,4
Celková ponuka **	3 124	3 525	3 431	3 743	3 925	9,8	9,1	4,9
Domáca spotreba **	2 120	1 852	2 120	2 193	2 226	3,6	3,5	1,5
- potravinová	2 101	1 832	2 100	2 177	2 200	5,4	3,7	1,1
- osivárska	19	20	20	17	26	-8,9	-17,1	54,7
- ostatná	0	0	0	0	0	-100,0	-	-
Vývoz	946	1 771	918	992	1 000	-14,1	8,1	0,8
Celkové použitie **	3 066	3 275	3 038	3 186	3 226	-2,7	4,9	1,3
Konečné zásoby **	58	250	393	557	699	305,8	41,7	25,5
<i>Sebestačnosť</i>	6,0%	4,0%	1,5%	2,4%	5,3%			

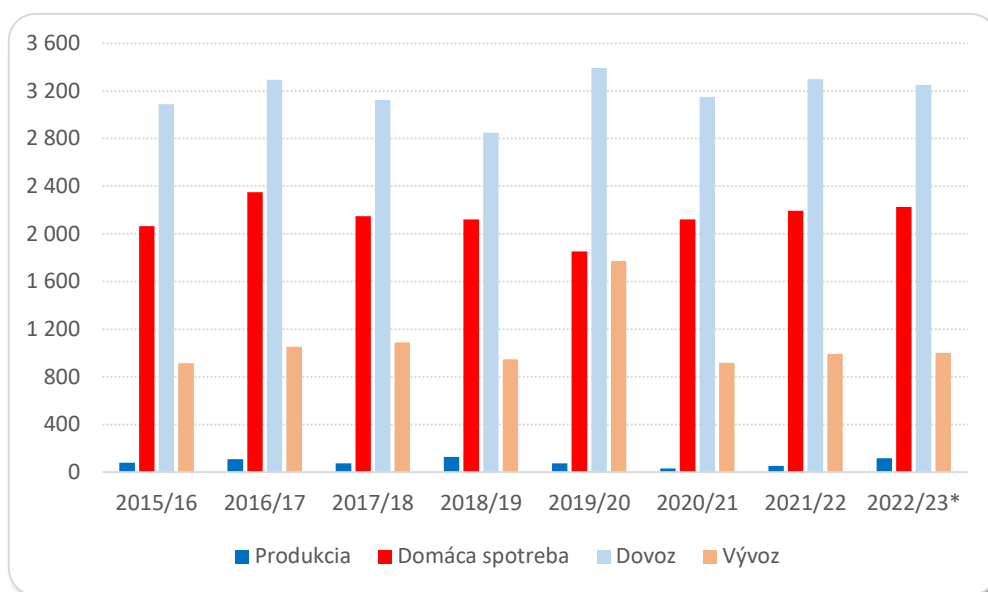
*definitívne údaje z colnej štatistiky (dovoz; vývoz) sú za roky 2018-2021; výber z databázy 7.10.2022

výpočty autora; * rozdiely vo výpočtoch vznikli zo zaokrúhľovania

5YØ – priemer z posledných 5 rokov (2016/17 – 2020/21)

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Graf 5 Vývoj produkcie a spotreby fazule v tonách

Prameň: ŠÚ SR, colná štatistika, NPPC-VÚEPP, výpočty autora; *odhad

Aktuálny trend: Vzhľadom na nízku domácu sebestačnosť, ktorá sa aktuálne pohybuje na úrovni 2,4 %, bude pretrvávajúť vysoký objem dovozu.

2.3 Šošovica

Tabuľka 9 Bilancia šošovice (plochy v ha, hektárová úroda v t/ha, ostatné v t)

Ukazovateľ	skutočnosť**				odhad**	zmena v %***		
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2021/22 vs 5YØ	2021/22 vs 2020/21	2022/23 vs 2021/20
Osevná plocha	411	124	264	147	158	-61,2	-44,3	7,8
Zberová plocha	372	124	218	121	151	-65,4	-44,6	24,9
Hektárová úroda	0,75	1,14	0,95	1,03	0,89	16,5	8,9	-14,0
Produkcia	278	141	206	125	134	-59,7	-39,4	7,5
Počiatočné zásoby**	0	609	95	49	111	-85,9	-47,8	124,7
Dovoz	3 125	2 837	3 329	3 202	3 200	8,7	-3,8	-0,1
Celková ponuka **	3 402	3 587	3 630	3 376	3 445	-6,4	-7,0	2,0
Domáca spotreba **	1 962	2 011	2 211	1 645	1 713	-26,5	-25,6	4,2
- potravinová	1 925	2 000	2 200	1 633	1 700	-25,6	-25,8	4,1
- osivárska	37	11	11	12	13	-62,8	9,1	7,8
- ostatná	11	11	11	0	0	-100,0	-	-
Vývoz	820	1 470	1 369	1 620	1 500	44,0	18,3	-7,4
Celkové použitie **	2 793	3 492	3 580	3 265	3 213	-2,9	-8,8	-1,6
Konečné zásoby **	609	95	49	111	232	-54,4	124,7	108,9
Sebestačnosť	14,1%	7,0%	9,3%	7,6%	7,8%			

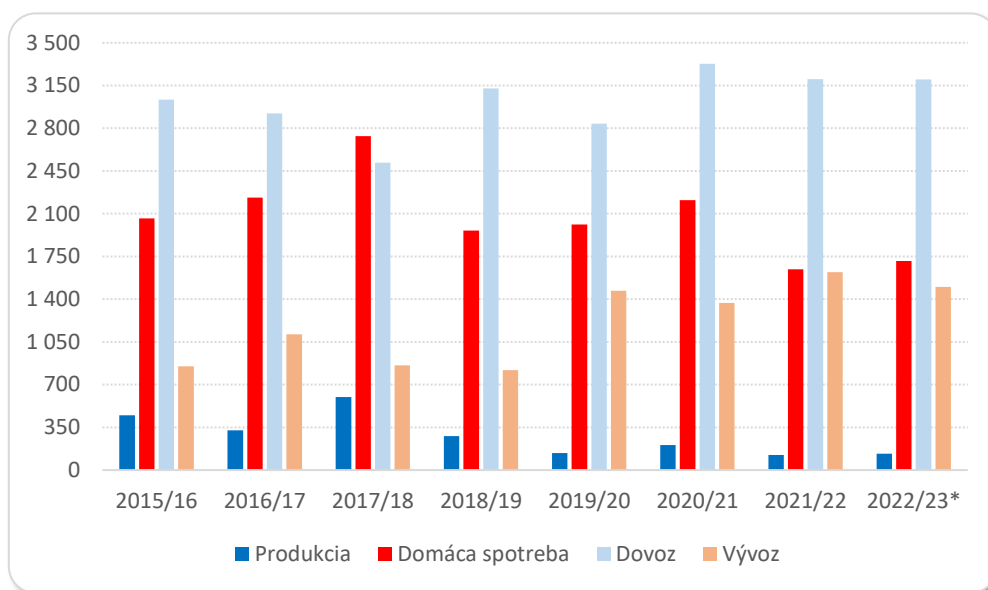
*definitívne údaje z colnej štatistiky (dovoz; vývoz) sú za roky 2018-2021; výber z databázy 7.10.2022

výpočty autora; * rozdiely vo výpočtoch vznikli zo zaokrúhľovania

5YØ – priemer z posledných 5 rokov (2016/17 – 2020/21)

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Graf 6 Vývoj produkcie a spotreby šošovice v tonách

Prameň: ŠÚ SR, colná štatistika, NPPC-VÚEPP, výpočty autora; *odhad

Aktuálny trend: Vzhľadom na nízku domácu sebestačnosť, ktorá sa aktuálne pohybuje na úrovni 7,6 %, bude pretrvávajúť vysoký objem dovozu. Šošovica sa dováža najmä z Kanady, za aktuálny hospodársky rok 2021/22 Slovensko doviezlo až 71,5 % celkového dovozu šošovice z Kanady.

2.4 Ostatné jedlé strukoviny (najmä cícer)

Tabuľka 10 Bilancia ostatných jedlých strukovín (plochy v ha, hekt. úroda v t/ha, ostatné v t)

Ukazovateľ	skutočnosť**				odhad**	zmena v %***		
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2021/22 vs 5YØ	2021/22 vs 2020/21	2022/23 vs 2021/20
Osevná plocha	107	97	27	108	55	64,1	295,3	-49,2
Zberová plocha	98	39	2	75	52	61,6	3 673,5	-31,0
Hektárová úroda	0,66	0,56	0,40	1,10	0,63	59,3	175,9	-42,5
Produkcia	36	59	1	83	33	157,5	10 310,0	-60,3
Počiatočné zásoby**	550	912	1 289	1 337	1 584	79,4	3,7	18,4
Dovoz	641	647	456	601	450	21,2	31,8	-25,1
Celková ponuka **	1 227	1 618	1 746	2 022	2 067	58,8	15,8	2,2
Domáca spotreba **	174	174	304	329	305	11,1	8,2	-7,3
- potravinová	140	140	140	140	140	5,9	0,0	0,0
- osivárska	34	34	34	49	25	103,9	44,0	-49,2
- ostatná	120	120	130	140	140	0,0	7,7	0,0
Vývoz	21	35	105	109	120	26,6	4,2	10,0
Celkové použitie **	315	329	409	438	425	14,6	7,2	-3,0
Konečné zásoby **	912	1 289	1 337	1 584	1 642	77,7	18,4	3,7
Sebestačnosť	20,7%	34,1%	0,3%	25,3%	10,8%			

*definitívne údaje z colnej štatistiky (dovoz; vývoz) sú za roky 2018-2021; výber z databázy 7.10.2022

výpočty autora; * rozdiely vo výpočtoch vznikli zo zaokrúhľovania

5YØ – priemer z posledných 5 rokov (2016/17 – 2020/21)

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR, NPPC-VÚEPP

2.5 Jedlé strukoviny spolu (vrátane hrachu kŕmneho)

Tabuľka 11 Bilancia jedlých strukovín (plochy v ha, hektárová úroda v t/ha, ostatné v t)

Ukazovateľ	skutočnosť*				odhad**	zmena v %***		
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2021/22 vs 5YØ	2021/22 vs 2020/21	2022/23 vs 2021/20
Osevná plocha	8 674	7 318	10 015	11 422	12 867	25,3	14,0	12,7
Zberová plocha	8 599	6 962	9 080	10 972	12 851	26,9	20,8	17,1
Hektárová úroda	1,98	2,45	2,55	2,38	2,75	1,4	-6,8	15,6
Produkcia	17 057	17 067	23 185	26 114	35 352	28,7	12,6	35,4
Počiatkové zásoby**	13 037	13 578	12 108	16 219	18 571	39,6	34,0	14,5
Dovoz	7 483	8 051	8 934	9 355	7 750	19,9	4,7	-17,2
Celková ponuka **	37 577	38 695	44 226	51 687	61 673	30,2	16,9	19,3
Domáca spotreba **	16 446	17 081	19 824	21 211	21 648	14,1	7,0	2,1
- potravinová	7 949	9 254	8 808	8 847	9 040	-1,9	0,4	2,2
- osivárska	2 711	2 151	2 865	3 404	3 823	21,7	18,8	12,3
- krmivárska	5 786	6 000	6 000	5 820	5 645	25,8	-3,0	-3,0
- ostatná	2 141	2 186	2 151	3 140	3 140	46,4	46,0	0,0
Vývoz	5 412	7 713	8 195	11 905	17 120	42,9	45,3	43,8
Celkové použitie **	23 999	26 588	28 019	33 116	38 768	23,0	18,2	17,1
Konečné zásoby **	13 578	12 108	16 208	18 571	22 905	45,3	14,6	23,3
<i>Sebestačnosť</i>	103,7%	99,9%	117,0%	123,1%	163,3%			

*definitívne údaje z colnej štatistiky (dovoz; vývoz) sú za roky 2018-2021; výber z databázy 7.10.2022

výpočty autora; * rozdiely vo výpočtoch vznikli zo zaokrúhľovania

5YØ – priemer z posledných 5 rokov (2016/17 – 2020/21)

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR, NPPC-VÚEPP

2.6 Kŕmne strukoviny spolu (bez hrachu kŕmneho)

Tabuľka 12 Vývoj osevných/zberových plôch, produkcie a hekt. úrod kŕmnych strukovín

	Peluška kŕmna	Vika siata	Bôb kŕmny	Ostatné kŕmne strukoviny	Strukovinové a strukovino-obilné zmesi	Lupina siata	Spolu
Osevné plochy v ha							
2018/19	439	291	294	10	512	1 213	2 759
2019/20	600	194	332	-	335	991	2 452
2020/21	286	364	222	-	448	585	1 905
2021/22	529	480	302	-	435	563	2 309
2022/23*	645	762	358	38	515	283	2 601
Zberové plochy v							
2018/19	272	225	293	33	457	935	2 214
2019/20	544	170	170	-	461	1 001	2 346
2020/21	267	278	194	-	317	558	1 614
2021/22	534	425	278	-	557	531	2 324
2022/23*	613	724	340	36	489	269	2 471
Produkcia v t							
2018/19	329	253	400	80	1 003	1 379	3 445
2019/20	751	137	298	-	1 177	1 120	3 484
2020/21	484	205	342	-	669	547	2 248
2021/22	988	425	276	-	938	509	3 135
2022/23*	931	579	499	67	1 125	267	3 468
Hektárová úroda v							
2018/19	1,21	1,12	1,37	2,45	2,20	1,48	1,56
2019/20	1,38	0,81	1,75	-	2,55	1,12	1,48
2020/21	1,82	0,74	1,77	-	2,11	0,98	1,39
2021/22	1,85	1,00	0,99	-	1,68	0,96	1,35
2022/23*	1,52	0,80	1,47	1,88	2,30	0,99	1,40

*odhad autora; „-“, údaj nie je k dispozícii; Prameň: ŠÚ SR

Tabuľka 13 Bilancia kŕmnych strukovín (plochy v ha, hektárová úroda v t/ha, ostatné v t

Ukazovateľ	skutočnosť**				odhad**	zmena v %***		
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2021/22 vs 5YØ	2021/22 vs 2020/21	2022/23 vs 2021/20
Osevná plocha	2 758	2 451	1 906	2 310	2 601	-12,2	21,2	12,6
Zberová plocha	2 214	2 346	1 614	2 324	2 471	-1,8	44,0	6,3
Hektárová úroda	1,38	1,48	1,39	1,35	1,40	-6,7	-3,1	4,0
Produkcia	3 445	3 484	2 248	3 135	3 468	-8,4	39,5	10,6
Počiatočné zásoby**	460	127	164	10	107	-94,6	-94,0	978,5
Dovoz	80	48	108	91	100	-38,4	-15,6	9,6
Celková ponuka **	3 984	3 659	2 520	3 236	3 674	-13,8	28,4	13,5
Domáca spotreba **	3 824	3 461	2 437	3 128	3 335	-10,0	28,4	6,6
- osivárska	1 034	1 034	800	1 000	1 100	5,8	25,0	10,0
- krmivárska	2 790	2 427	1 637	2 128	2 235	-10,9	30,0	5,0
- ostatná	32	32	0	0	0	-100,0	-	-
Vývoz	1	2	73	1	5	-98,6	-98,2	277,4
Celkové použitie **	3 857	3 495	2 510	3 129	3 340	-12,3	24,7	6,7
Konečné zásoby **	127	164	10	107	335	-42,0	978,5	213,9
Sebestačnosť	90,1%	100,7%	92,2%	100,2%	104,0%			

*definitívne údaje z colnej štatistiky (dovoz; vývoz) sú za roky 2018-2021; výber z databázy 7.10.2022

výpočty autora; * rozdiely vo výpočtoch vznikli zo zaokrúhľovania

5YØ – priemer z posledných 5 rokov (2016/17 – 2020/21)

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR, NPPC-VÚEPP

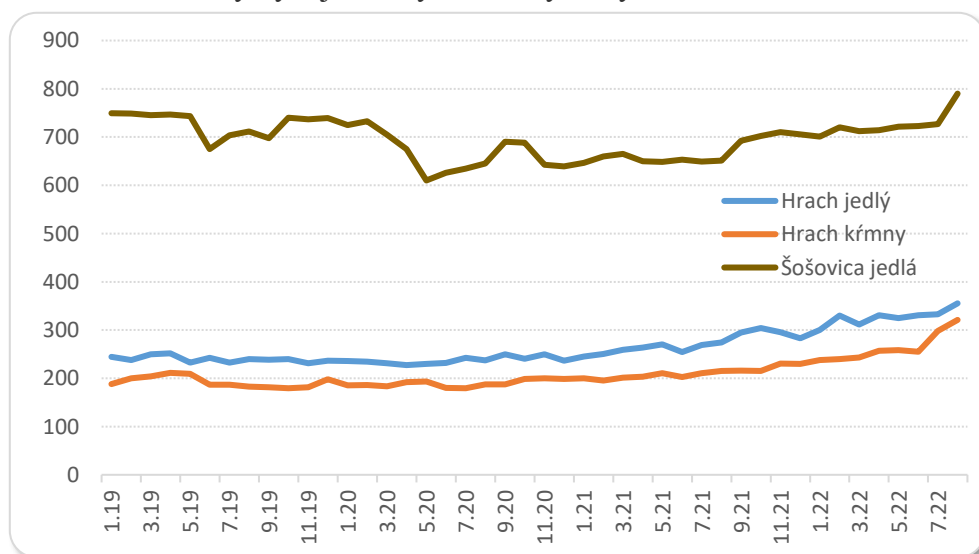
3 Ceny výrobcov strukovín

Tabuľka 14 Priemerné ceny poľnohospodárskych výrobcov strukovín v €/t

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Index 2021/2020
hrach jedlý	300,83	265,73	246,88	250,59	241,20	240,62	236,04	265,20	112,36
hrach kŕmny	264,04	237,24	186,94	186,52	181,05	189,94	188,72	212,95	112,84
šošovica jedlá	573,72	636,07	656,03	685,12	735,27	719,52	671,69	673,71	100,30

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Graf 7 Mesačný vývoj cien výrobcov vybraných strukovín na zrno v €/t

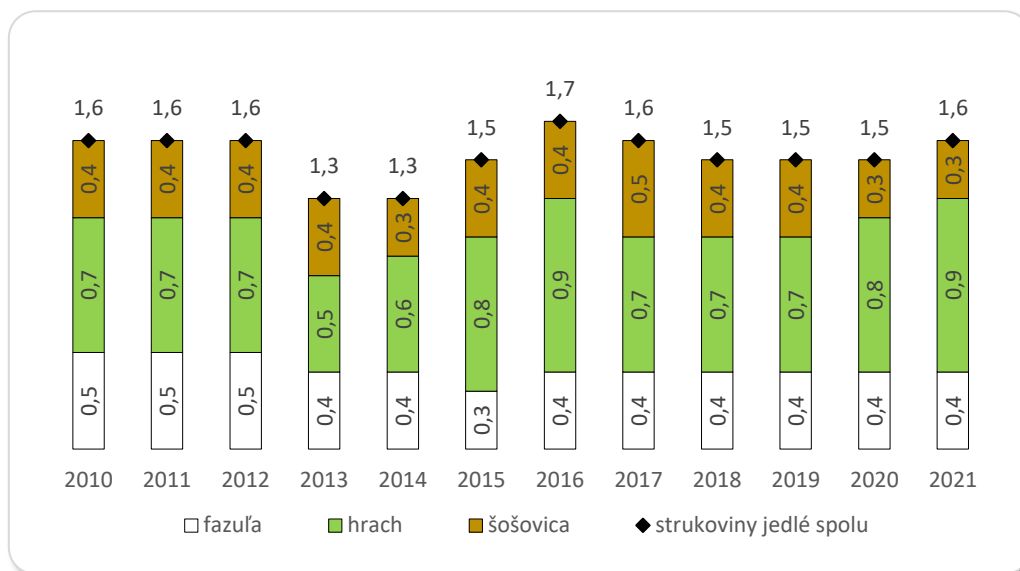

Prameň: ŠÚ SR (Priemerné ceny výrobcov poľnohospodárskych výrobkov)

Aktuálny trend: Nárast nákupných cien vybraných druhov strukovín môžeme sledovať najmä v posledných sledovaných mesiacoch roka 2022.

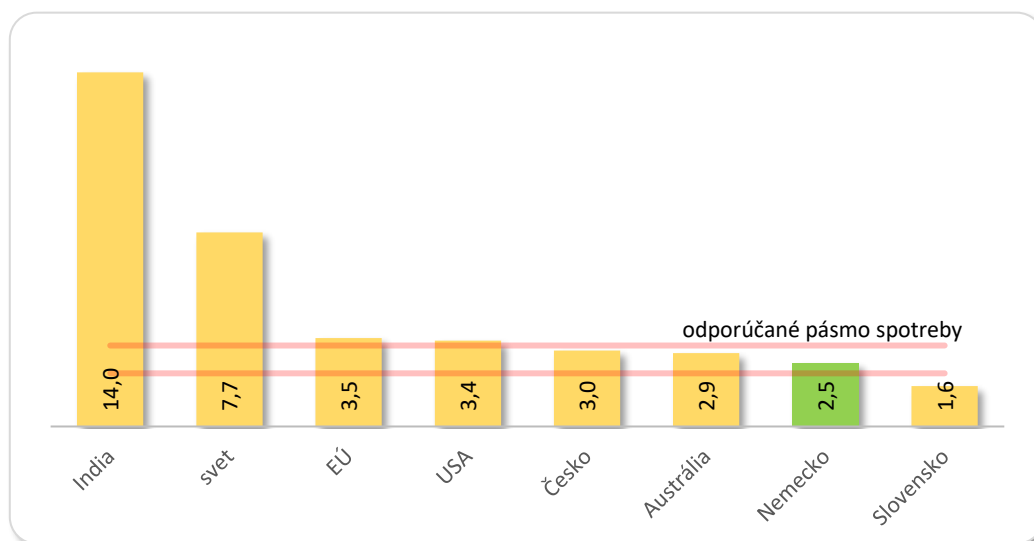
4 Spotreba strukovín

Graf 8 Vývoj spotreby jedlých strukovín v kg na osobu a rok v SR

Prameň: ŠÚ SR

Graf 9 Vývoj spotreby jedlých strukovín v kg na osobu a rok vo svete

Prameň: ŠÚ SR; FAOSTAT, EUROSTAT

Aktuálny trend: Dlhodobo nízka spotreba strukovín na obyvateľa v SR.

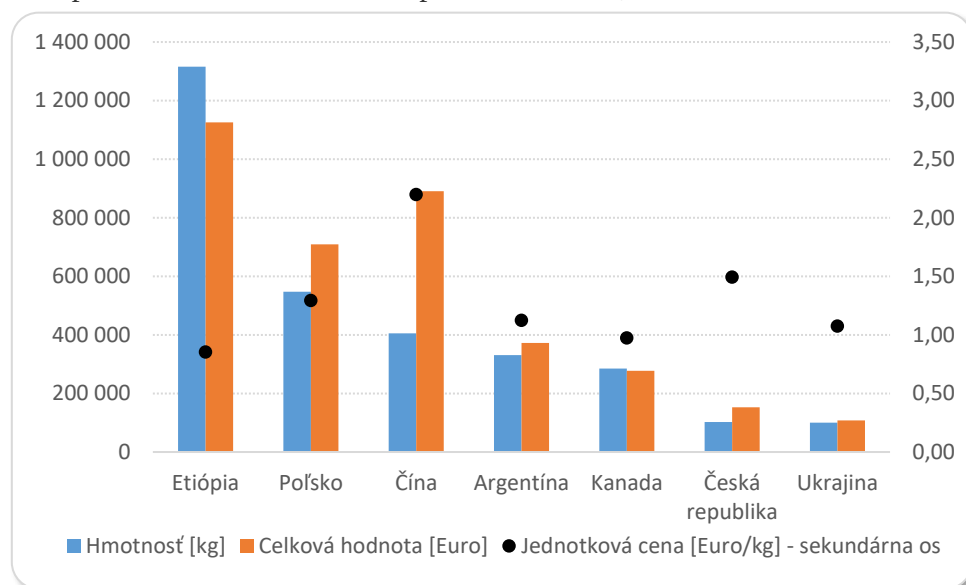
5 Zahraničný obchod so strukovinami

Tabuľka 15 Vývoj salda zahraničného obchodu so strukovinami (KN 0 713) v hosp. rokoch

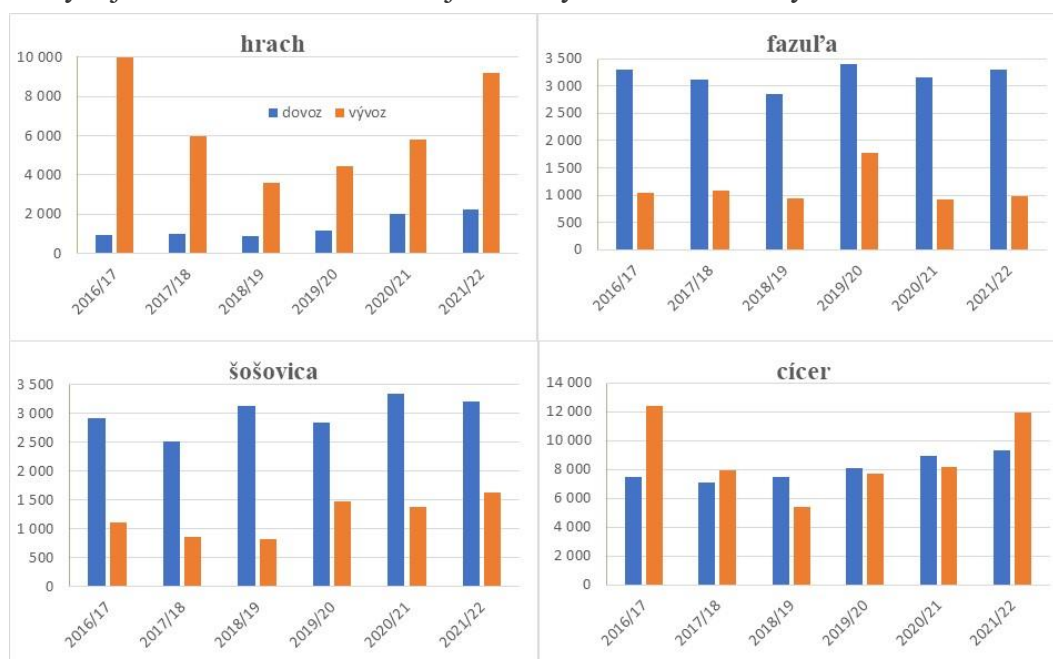
	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Index 2021/22 vs 2020/21
Dovoz v t	7 424	7 162	7 563	8 099	9 042	9 446	104,47
Vývoz v t	10 437	8 118	5 413	7 715	8 268	11 907	144,01
Saldo v t	3 013	956	-2 150	-384	-774	2 460	-317,87
Saldo v tis. €	-1 978	-1 682	-2 576	-2 062	-2 165	-2 427	112,09

Prameň: ŠÚ SR; MPRV SR – Colná štatistika

Graf 10 Top 7 dovozcov fazule za hosp. rok 2021/22 (tvoria 94 % celkového dovozu fazule)

Graf 11 Vývoj zahraničného obchodu s jednotlivými druhmi sušených strukovín v tonách

Prameň: ŠÚ SR, MPRV SR - Colná štatistika

Aktuálny trend: Kladná bilancia v objemovom i finančnom vyjadrení je zaznamenaná iba pri hrachu.

5.1 Položky colného sadzobníka

Vykonávacie Nariadenie komisie (EÚ) č. 2019/1776 z 9. októbra 2019, ktorým sa mení a dopĺňa príloha I k nariadeniu Rady (EHS) č. 2658/87 o colnej a štatistickej nomenklatúre a Spoločnom colnom sadzobníku.

Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/1577 z 21. septembra 2020, ktorým sa mení príloha I k nariadeniu Rady (EHS) č. 2658/87 o colnej a štatistickej nomenklatúre a o Spoločnom colnom sadzobníku.

Tabuľka 16 Položky colného sadzobníka obsahujúce suché zrná strukovín

Číselný znak KN	Opis tovaru	Zmluvné colné sadzby (%)	Doplnkové jednotky
0713	Sušené strukoviny, lúpané, tiež ošúpané alebo poľené:		
0713 10	-Hrach (<i>Pisum sativum</i>):		
0713 10 10	--Na siatie	bez cla	-
0713 10 90	--Ostatný	bez cla	-
0713 20 00	-Cícer	bez cla	-
	-Fazuľa (<i>Vigna</i> spp., <i>Phaseolus</i> spp.):		
0713 31 00	--Fazuľa druhu <i>Vigna mungo</i> (L.) Hepper alebo <i>Vigna radiata</i> (L.) Wilczek	bez cla	-
0713 32 00	--Malá červená (Azuki) fazuľa (<i>Phaseolus</i> alebo <i>Vigna angularis</i>):	bez cla	-
0713 33	--Fazuľa obyčajná, vrátane malej bielej fazule (<i>Phaseolus vulgaris</i>):		
0713 33 10	---Na siatie	bez cla	-
0713 33 90	---Ostatná	bez cla	-
0713 34 00	- -Fazuľa druhu <i>Vigna subterranea</i> alebo <i>Voandzeia subterranea</i>	bez cla	-
0713 35 00	- -Vigna čínska (<i>Vigna unguiculata</i>)	bez cla	-
0713 39 00	--Ostatná	bez cla	-
0713 40 00	-Šošovica	bez cla	-
0713 50 00	-Bôb (<i>Vicia faba</i> var. <i>major</i>) a konský bôb (<i>Vicia faba</i> var. <i>equina</i> , <i>Vicia faba</i> var. <i>minor</i>)	3,2	-
0713 60 00	-Kajan indický (<i>Cajanus cajan</i>)	3,2	-
0713 9000	-Ostatné:	3,2	-

Prameň: Colný sadzobník EÚ platný pre rok 2022

5.2 Dovoz a vývoz strukovín podľa kalendárnych rokov

Tabuľka 17 Dovoz strukovín do SR (v tonách)

Položka colného sadzovníka	Názov tovaru	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0713	Strukoviny suché vylúp., tiež ošúp., alebo drvené	8 597	6 951	7 585	7 702	7 341	7 200	9 579	▼ 8 594
0713 10	Hrach (<i>Pisum sativum</i>)	1 364	812	431	862	1 061	943	1 841	▲ 1 906
0713 33	Fazuľa obyčajná (<i>Phaseolus spp</i>)	3 377	2 630	2 631	2 629	2 512	2 517	3 378	▼ 2 717
0713 20 00	Cicer (<i>Garbanzos</i>)	246	254	340	311	383	377	482	▼ 388
0713 31 00	Fazuľa druhov <i>Vigna mungo</i> , Hepper alebo <i>Vigna radiata</i> , Wilczek	122	124	173	160	154	123	53	▲ 77
0713 32 00	Malá červená fazuľa (Adzuki), (<i>Phaseolus</i> alebo <i>Vigna angularis</i>)	11	29	204	198	206	229	86	▲ 109
0713 34 00	Fazuľa druhu <i>subterranea</i>	0	28	31	20	11	20	30	▲ 52
0713 35 00	<i>Vigna</i> čínska (<i>Vigna unguiculata</i>)	0	1	0,2	0	0	1	2	▼ 0
0713 39 00	Fazuľa ostatná, suchá	-	146	78	147	131	26	55	▼ 26
0713 40 00	Šošovica	2 742	2 664	2 749	3 244	2 638	2 703	3 500	▼ 3 106
0713 50 00	Bôb (<i>Vicia faba</i> var. major) a konský bôb	55	128	148	171	14	42	47	▲ 132
0713 90 00	Strukoviny ostatné suché	140	135	312	161	230	220	103	▼ 81

Tabuľka 18 Vývoz strukovín zo SR (v tonách)

Položka colného sadzovníka	Názov tovaru	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0713	Strukoviny suché vylúp., tiež ošúp., alebo drvené	7 434	8 634	11 616	9 790	5 755	6 875	8 921	▲ 12 272
0713 10	Hrach (<i>Pisum sativum</i>)	1 817	4 349	667	7 387	3 697	4 745	5 683	▲ 9 228
0713 33	Fazuľa obyčajná (<i>Phaseolus spp</i>)	2 484	2 464	901	1 102	974	1 260	1 397	▼ 1 008
0713 20 00	Cicer (<i>Garbanzos</i>)	70	51	117	53	20	34	34	▲ 93
0713 31 00	Fazuľa druhov <i>Vigna mungo</i> , Hepper alebo <i>Vigna radiata</i> , Wilczek	0	0	8 570	1	0	0	0	▲ 2
0713 32 00	Malá červená fazuľa (Adzuki), (<i>Phaseolus</i> alebo <i>Vigna angularis</i>)	0	16	0	25	36	21	4	▲ 5
0713 34 00	Fazuľa druhu <i>Vigna subterranea</i>	0	14	22	18	20	19	20	▲ 22
0713 35 00	<i>Vigna</i> čínska (<i>Vigna unguiculata</i>)	0	0	0	224	-	-	74	-
0713 39 00	Fazuľa ostatná, suchá	-	11	0	0	-	0	-	-
0713 40 00	Šošovica	2 669	1 578	1 066	-	930	795	1 709	▲ 1 890
0713 50 00	Bôb (<i>Vicia faba</i> var. major) a konský bôb	1	103	222	224	75	1	74	▼ 2
0713 90 00	Strukoviny ostatné suché	119	48	50	10	3	1	0	▲ 22

Prameň: ŠÚ SR / Colná štatistika – za rok 2021 údaje k 10.10.2022

6 Strukoviny v EÚ a vo svete

6.1 Situácia so strukovinami v krajinách EÚ

Tabuľka 19 Zberové plochy strukovín a proteínových plodín na zrno (vrátane osiva a zmesi obilnín a strukovín) v EÚ (tis. ha)

Krajina/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belgicko.	2,74	2,91	3,42	3,82	4,64	6,00	6,90	:
Bulharsko	18,06	30,81	84,91	96,44	31,49	25,20	25,75	:
Česká republika	33,14	35,63	42,86	35,15	33,77	37,30	43,08	45,63
Dánsko	12,00	15,70	20,60	32,00	22,20	26,60	32,40	27,25
Nemecko	160,40	171,30	178,10	167,60	166,70	190,10	210,50	:
Estónsko	31,30	55,42	65,56	46,81	42,95	49,54	48,97	:
Írsko	10,66(d)	12,48(d)	13,72(d)	8,50	8,13	13,75	9,74	10,69
Grécko	67,47	88,06	127,11	134,22	128,88	130,71	139,55	133,30
Španielsko	489,39	460,23	521,39	472,93	420,54	366,93	361,62	368,67(p)
Francúzsko	269,00	330,19	358,65	292,86	312,80	370,87	330,03	:
Chorvátsko	2,28	3,25	2,58	2,54	2,51	1,90	2,21	2,10
Taliansko	59,21	87,42	107,52	106,63	115,83	113,05	104,22	90,07
Cyprus	0,66	0,45	0,40	0,32	0,28	0,29(p)	0,29(p)	0,32(e)
Lotyšsko	31,10	40,80	48,20	51,90	39,10	42,40	48,30	:
Litva	156,98	231,98	236,22	188,04	141,16	132,15	152,09	142,90
Luxembursko	0,59	0,68	0,62	0,41	0,41	0,38	0,38	0,45
Maďarsko	25,63	21,19	19,90	17,17	16,99	12,17	13,40	12,95
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Holandsko	1,57	2,15	3,06	2,91	3,51	4,14	4,66	:
Rakúsko	23,57	24,79	22,86	20,63	17,68	18,65	19,96	18,93
Poľsko	403,90	320,90	272,40	251,99	269,59	345,76	320,25(e)	:
Portugalsko	16,19	18,87	19,06	20,47	18,01	18,98	20,40	20,24(p)
Rumunsko	54,33	60,34	120,21	134,29	116,86	100,53	85,61	83,04
Slovinsko	0,85	1,26	1,31	1,08	1,03	0,74	0,75	:
Slovensko	10,10	11,77	12,48	10,82	9,31	10,69	13,30	15,47
Fínsko	23,20	26,20	20,30	24,70	27,10	34,40	28,90	43,40
Švédsko	47,96	55,34	55,10	48,72	39,36	42,30	42,05	:
Veľká Británia	214,00	228,00	233,00	192,70	177,94	240,90(p)	:	:
EÚ-28	2 166,29(d)	2 338,12(d)	2 556,54	2 365,61	2 168,77	:	:	:
EÚ-27	1 993,74	2 108,72	2 350,50	2 172,91	1 990,83	2 103,52	2 066,30	:

Poznámky: : = údaj nie je k dispozícii; (p)=provizórny údaj, (e)=odhad; (d)=definitívne odlišnosti (pozri zdroj údajov), výber z databázy 10.10.2022; bledozeleným pozadím označené zväčšenie zberových plôch v porovnaní s predchádzajúcim rokom, bledočerveným pozadím naopak zníženie zberových plôch.

Údaje zahŕňajú poľný hrach, bôb široký a poľný, sladké vlčie bôby, suché fazule, šošovicu, viku cicerovú, cicer, a iné bielkovinové plodiny vysiate ako čisté plodiny alebo ako zmesi s obilninami sušenými na zrno.

Prameň: <http://ec.europa.eu/eurostat>

Aktuálny trend: Pestovanie bielkovinových plodín v krajinách EÚ-27 v roku 2022 zostalo na podobnej úrovni ako pred rokom (cca 2,05 mil. ha, -0,4 %). Avšak, vďaka vyšším očakávaným úrodám sa odhaduje produkcia bielkovinových plodín v EÚ v rokoch 2022/23 vyššia o 1,4 % a mala by dosiahnuť úroveň 4,32 mil. t. Odhaduje sa, že produkcia hrachu sa zvýši na 1,92 mil. t (medziročne +5,3 %). Pri všeobecnom poklese dopytu po krmivách vzhľadom na klesajúce počty zvierat sa predpokladá, že celkové využitie bielkovinových plodín na kŕmenie v roku 2022 poklesne o 1,3 % na 3,27 mil. t.

Tabuľka 20 Produkcia strukovín a proteínových plodín na zrno (vrátane osiva a zmesí obilnín a strukovín) v EÚ (tis. t)

Krajina/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Belgicko.	9,87	9,36	14,59	17,16	19,32	25,20	29,29(p)	:
Bulharsko	32,57	66,65	212,31	122,58	59,71	42,56	42,90	:
Česká republika	95,91	84,62	100,42	79,52	74,17	91,87	111,89	:
Dánsko	50,41	54,85	88,06	88,26	84,80	110,40	114,55	106,84
Nemecko	466,40	522,60	571,00	397,50	440,20	608,10	636,50	:
Estónsko	86,20	109,45	75,33	70,97	111,23	120,47	79,19	:
Írsko	63,81	64,69	82,32	21,46	40,61	60,40	50,74	46,77
Grécko	100,79	135,74	174,77	181,53	175,82	182,28	161,49	148,36
Španielsko	517,88	666,50	490,02	690,66	403,00	571,68	444,56	369,99(p)
Francúzsko	974,73	807,93	1 054,3	835,17	996,82	861,01	938,72	:
Chorvátsko	2,80	5,78	3,89	4,50	4,91	3,45	4,07	3,20
Taliano	:	179,13	192,89	219,38	245,51	236,45	206,07	177,58
Cyprus	1,06	0,93	0,70	0,56	0,51	0,55(p)	0,51(p)	0,51(e)
Litva	104,10	125,40	170,70	104,40	102,40	137,20	87,60	:
Lotyšsko	454,71	636,26	707,35	379,91	301,52	390,72	280,51	334,70
Luxembursko	1,55	1,25	1,59	1,55	1,16	1,32	0,95	:
Maďarsko	68,16	50,93	50,50	34,34	41,64	27,25	31,94	:
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Holandsko	5,51	0,00(n)	0,00(n)	0,00(n)	0,00(n)	0,00(n)	0,00(n)	0,00(n)
Rakúsko	55,44	59,64	50,14	45,29	38,79	42,80	44,89	43,17
Poľsko	701,50	664,40	598,01	457,40	394,31	657,40	648,76(e)	:
Portugalsko	12,92	15,07	15,14	15,60	10,00(b)	11,08(d)	12,08(d)	9,70(d)
Rumunsko	75,79	99,31	301,68	191,48	236,42	121,98	173,95	140,45
Slovinsko	1,90	2,88	2,69	2,50	2,52	1,79	1,59	:
Slovensko	26,17	25,68	25,19	20,03	20,07	24,84	28,57	:
Fínsko	51,11	65,00	42,70	44,30	64,37	77,72	54,73	110,36
Švédsko	181,17	195,50	190,46	83,42	129,18	130,96	104,77	:
Veľká Británia	914,65	885,66	985,13	538,28	748,85	764,78(p)	:	:
EÚ-28	:	5 535,23	6 201,88	4 647,71	4 754,30	:	:	:
EÚ-27	:	4 649,57	5 216,75	4 109,44	3 998,97	4 539,42	4 290,80	:

Poznámka:

: = údaj nie je k dispozícii; (p)=provizórny údaj, (e)=odhad; (d)=definitívne odlišnosti; (n)=neexistuje údaj (pozri zdroj údajov); výber z databázy 10.10.2022; bledezeným pozadím označené zväčšenie zberových plôch v porovnaní s predchádzajúcim rokom, bledečerveným pozadím naopak zníženie zberových plôch.

Údaje zahŕňajú poľný hrach, bôb široký a poľný, sladké vlčie bôby, suché fazule, šošovicu, viku cicerovú, cicer, a iné bielkovinové plodiny vysiate ako čisté plodiny alebo ako zmesi s obilninami sušenými na zrno.

Prameň: <http://ec.europa.eu/eurostat>

6.2 Situácia so strukovinami v Kanade a USA⁴

Aktuálny trend: V rokoch 2022/23 by sa produkcia suchého hrachu, šošovice a cíceru v Kanade i USA mala prudko zvýšiť. Predpokladá sa aj pokles priemerných cien strukovín, vyšší vývoz a zvýšenie skladových zásob najmä pri hrachu a šošovici.

⁴ <https://agriculture.canada.ca/en/canadas-agriculture-sectors/crops/reports-and-statistics-data-canadian-principal-field-crops/canada-outlook-principal-field-crops-2022-08-22>

Tabuľka 21 Výmery, produkcia a vývoz strukovín v Kanade

Plodina / hosp. rok	Osevná plocha	Zberová plocha	Úroda	Produkcia	Export
	tis. ha	tis. ha	t/ha	tis. t	tis. t
Hrach					
2017/2018	1 656	1 642	2,50	4 112	3 085
2018/2019 p	1 463	1 431	2,50	3 581	3 270
2019/20	1 753	1 711	2,48	4 237	3 709
2020/21	1 722	1 685	2,73	4 594	3 582
2021/22 f	1 546	1 491	1,51	2 258	1 900
2022/23 f	1 363	1 337	2,47	3 300	2 600
Šošovica					
2017/2018	1 783	1 774	1,44	2 559	1 538
2018/2019 p	1 525	1 499	1,40	2 092	2 033
2019/20	1 530	1 489	1,60	2 382	2 734
2020/21	1 713	1 705	1,68	2 868	2 326
2021/22 f	1 742	1 716	0,94	1 606	1 600
2022/23 f	1 748	1 725	1,43	2 460	2 100
Fazuľa					
2017/2018	135	132	2,45	322	354
2018/2019 p	143	137	2,49	341	351
2019/20	160	150	2,11	317	361
2020/21	185	183	2,68	490	396
2021/22 f	177	171	2,26	386	325
2022/23 f	120	117	2,44	285	360
Cícer					
2017/2018	68	68	1,49	102	116
2018/2019 p	179	176	1,77	311	147
2019/20	159	156	1,61	252	105
2020/21	121	120	1,79	214	159
2021/22 f	75	74	4,22	76	175
2022/23 f	72	71	1,58	112	130

Poznámka: f = prognóza AAFC okrem plochy, úrody a produkcie na rok 2021/22, ktoré sú z STC; dovozy a vývozy nezahŕňajú výrobky

Prameň: Statistics Canada (STC) and Agriculture and Agri-Food Canada (AAFC)

7 Záver

Pre úrodu v hospodárskom roku 2022/23 sa zasiali strukoviny na zrnú na výmere 15,5 tis. ha, čo znamená navýšenie pestovateľských plôch oproti predchádzajúcemu roku o 12,6 % (+1,7 tis. ha). Opäť je viac ako 66 % osiatej plochy strukovínami koncentrované v troch krajocho: Nitriansky, Trnavský a Banskobystrický. Vychádzajúc z osiatej plochy strukovínami na zrnú k 20.5.2022 a druhého odhadu úrody hrachu podľa ŠÚ SR k 15.8.2022 môžeme predpokladať zvýšenie produkcie strukovín na zrnú v roku 2022 o 32,7 % na úroveň 38,8 tis. t.

Na základe odhadu produkcie a očakávaného vývoja dovozu sa v hospodárskom roku 2022/23 predpokladá zvýšenie celkovej ponuky strukovín o 19 % v porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom. Otvorí sa priestor pre vyšší objem vývozu vzhľadom na domácu spotrebu, ale aj príležitosť pre domáce spracovanie výrobkov zo strukovín, ktorých potenciál sa v súčasnosti využíva len veľmi málo.

Dostatok strukovín sa očakáva aj v krajinách EÚ ako aj v Kanade a USA, z toho dôvodu je možné očakávať v najbližšom období aj mierne zníženie priemerných cien strukovín na zrnú.

Zástancovia pestovania strukovín sa zhodujú v tom, že potenciál strukovín fixovať atmosférický dusík môže pomôcť tak plodinám, ako aj trávnatým systémom odkloniť sa od súčasného spoliehania sa na minerálne hnojenie. Môžu znížiť emisie skleníkových plynov spojené s výrobou a aplikáciou hnojív, ako aj zabezpečiť miestne zlepšenie životného prostredia, ako je kvalita vody a biodiverzita. Rovnako je zhoda v tom, že strukoviny majú žiaduce nutričné vlastnosti: vysoký obsah bielkovín a obsahujú konkrétne aminokyseliny (najmä lyzín), ktoré sa inak ťažko získavajú z rastlinnej stravy. Strukoviny majú potenciál zohrávať ústrednú úlohu v zdravej a udržateľnej ľudskej výžive a zvyšovať kvalitu krmiva pre zvieratá. Táto ich kvalita je ekonomicky významná najmä v čase, keď sú spotrebitelia, spracovatelia i obchodníci čoraz viac naklonení bielkovinám ako podstatnej zložke stravy. Spotrebitelia budú aj naďalej ochotnejší prijať rastlinné produkty pred novými alternatívami hmyzu alebo bunkového mäsa.

Krmný hrach je pre oblasť krmiva vysoko atraktívny a čiastočne nahrádza dovozovú sóju. Jeho potenciál na využitie v krmných zmesiach je oveľa vyšší (na úrovni 7-8 tis. t) ako je v realite využívaný.⁵

Výzvami pre najbližšie obdobie v SR preto sú:

- podpora iných druhov strukovín okrem hrachu, aby sme zvýšili sebestačnosť a znížili závislosť od vysokých objemov dovozov
- zvýšenie zapracovania krmných hrachov do krmných zmesí
- zvýšenie povedomia spotrebiteľov o potrebe a prospešnosti konzumácie jedlých strukovín
- podpora domácich reťazcov: pestovateľ – baliareň – obchod a pestovateľ – spracovateľ krmných zmesí – obchod/chovateľ

⁵ Vybrané zo stanoviska p. Ing. Mariána Uhríka (Zväz výrobcov krmív, skladovateľov a obchodných spoločností) zo dňa 10.10.2022

- podpora vybudovania kapacít na spracovanie jedlých strukovín na výrobky s vyššou pridanou hodnotou: kaše, múky, krupice, ...
- zvýšenie záujmu o Značku kvality: aktuálne sú touto značkou označené iba 4 produkty z hrachu od jedného producenta.

V Strategickom pláne SPP 2023-2027 je zachovaná podpora bielkovinových plodín a sortiment jednotlivých druhov plodín plánuje Slovenská republika rozšíriť. Na podporu pestovania bielkovinových plodín sa použije viazaná podpora príjmu. Slovensko vyčlení 2 % obálky priamych platieb na pestovanie bielkovinových plodín a podporí sa výmera až 110 tis. ha. V rámci šetrného hospodárenia na ornej pôde je cieľom striedanie plodín, ktoré zabezpečí obnovu úrodnosti pôdy a pôsobí ako preventívne opatrenie v komplexe opatrení na ochranu rastlín. Pre tieto úlohy musí rotácia plodín nutne zahŕňať strukoviny ako hlavné, stredné alebo zmiešané plodiny.

Príloha 1 – Niečo o pôvode a pestovaní strukovín

Hrach siaty (Pisum sativum) patrí k najstarším kultúrnym plodinám. Genetickým centrom hrachu siateho je Etiópia, oblasť Stredozemného mora a Stredná Ázia. Do Európy sa dostal cez Taliansko a rozšíril sa tu pravdepodobne až v stredoveku. Na Slovensku sa semená hrachu siateho objavili z obdobia 4500 rokov pred n. l. v Košiciach. Hrach siaty patrí medzi plodiny, ktoré sa dobre prispôsobujú pôdnym a klimatickým podmienkam. Vyhovujú mu stredne ťažké pôdy a pôdy bohaté na fosfor a vápnik. V osevnom postupe sa hrach zaraďuje zvyčajne medzi dve obilniny. Po sebe sa hrach môže pestovať po 4 – 6 rokoch. Vhodnými výrobnými oblasťami pre pestovanie hrachu sú kukuričná, repárska a zemiakarská.⁶

Fazuľa (Phaseolus vulgaris) pochádza pravdepodobne z Mexika a zo Strednej Ameriky, odkiaľ bola dovezená k nám. Je to teplomilná rastlina, potrebuje vysokú vzdušnú vlhkosť, stredne ťažké, kypré pôdy. Môže sa pestovať po všetkých druhoch zelenín, len nie po strukovinách, aby sa nerozšírili choroby a škodce. Je výbornou predplodinou pre rôzne druhy najmä plodovej zeleniny, ktorá je náročná na živiny.

Šošovica (Lens culinaris) patrí k najstarším kultúrnym rastlinám. Drobnosemenná šošovica pochádza pravdepodobne z juhozápadnej Ázie, veľkoplodá zasa z okolia Stredozemia. Pri pestovaní vyžaduje teplejšie polohy a je citlivejšia ako hrach na nízke teploty. Šošovicu po šošovici ani po iných strukovinách a d'atelinách nepestujeme skôr ako o 4-5 rokov.⁷

Cícer (Cicer arietinum) je tretia najvýznamnejšia strukovina na svete z hľadiska nutričných hodnôt. Cícer pochádza z Indie. Na Slovensku sa môže pestovať najmä v oblastiach, kde sa pestuje vinič hroznorodý. Najlepšie zo všetkých strukovín znáša sucho a vysoké teploty, je to síce teplomilná rastlina, ale súčasne sa vyznačuje pomerne vysokou chladuvzdornosťou. Cícer je možné pestovať po cíceri najskôr o 4 roky. Je vhodný najmä pre diabetikov, lebo obsahuje 45 % sacharidov, z ktorých sa pri trávení glukóza uvoľňuje pomaly (nízky glykemický index). Okrem toho má vysoký obsah vlákniny a železa.⁸

⁶ Prevzaté z článku: Hrach siaty (Pisum sativum L.) - pestovanie, ochrana a využitie (Ing. Erika Zetochová; NPPC - Výskumný ústav rastlinnej výroby Piešťany)

⁷ Prevzaté z článku: Zásady pestovania strukovín (Ing. Jaroslav Pízl)

⁸ Prevzaté z článku: Strukoviny na Slovensku takmer nepestované (Ing. Erika Zetochová, VÚRV Piešťany)

Dielo a jeho časti je možné publikovať len s písomným súhlasom nositeľa autorského práva.

Strukoviny – Situačná a výhľadová správa k 30. 6. 2022

Vydalo: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
Dobrovičova 12, 812 66 Bratislava

Autor: Ing. Beáta Izakovičová

e-mail: beata.izakovicova@land.gov.sk

tel: +421 2 592 66 459

Predkladaná správa vychádza len v elektronickej verzii a je dostupná na webovej adrese:
www.mpsr.sk

© MPRV SR Bratislava, 2022

ISSN 1338-483X